

ŠKOLNÍ VĚK

DEFINICE

- Školní věk je období od započetí povinné školní docházky do jejího ukončení, typicky od šesti do patnácti let.
- Mladší školní věk tedy začíná nástupem do školy v 6 až 7 letech a končí 5. třídou ZŠ, tedy v 11 až 12 letech.
- Starší školní věk začíná 6. a končí 9. třídou ZŠ (prima – kvarta víceletého gymnázia), tedy začíná v 11 až 12 letech a končí v 15 až 16 letech života dítěte (raná adolescence)

MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK – KONTEXT VÝVOJOVÝCH TEORIÍ

- Mladší školní věk se zhruba překrývá s **Gesselovým** obdobím dětství, které začíná v 5 a končí v 11 letech života.
- Podle **Václava Příhody** je celý školní věk součástí tzv. druhého dětství, které končí až v patnácti letech.
- **Freud** – období latence
- **Piaget** - fáze konkrétních logických operací
- **Erikson** - konflikt snaživosti a pocitů méněcennosti

ŠKOLNÍ ZRALOST

- Oblast tělesná, mentální, citové a sociální

Tělesný vývoj: zralost - pokud byla započata výměna mléčného chrupu, dokončuje-li se osifikace zápěstních kůstek (což umožňuje rozvoj jemné motoriky) a pokud došlo k celkovému protažení kostry – tzv. první proměně tělesné stavby (první tvarová proměna)

ŠKOLNÍ ZRALOST

Dostatečná vyžralost centrální nervové soustavy

Lateralizace a rozvoj senzomotorické koordinace

Vyspělost zrakové a sluchové diferenciaci a grafomotoriky

Kresba dítěte zralého pro školní docházku by měla být propracovaná a bohatá na detaily

ŠKOLNÍ ZRALOST

- Dítě by mělo být schopno:
 - odlišit práci od hry a fantazii od reality
 - zvládnout základní orientaci v prostoru a v čase
 - znát základní informace o sobě
 - rozlišit základní i doplňkové barvy
 - roztrždit věci podle velikosti, množství a druhu
 - umět napočítat do deseti až dvaceti
 - schopnost záměrného zapamatování

ŠKOLNÍ ZRALOST

- Dítě by rovněž mělo být schopno:
 - podřídit se autoritě učitele
 - vyrovnat se se situací, kdy není jediným centrem pozornosti dospělé osoby
 - alespoň deset minut vydržet u úkolu a dokončit ho.

MOTORICKÝ VÝVOJ

- Na velmi dobré úrovni celková koordinace pohybů
- Obratnost a výkonnost jsou i důležitou složkou sebehodnocení dítěte a důležitým faktorem postavení školního dítěte v rámci vrstevnické skupiny

MOTORICKÝ VÝVOJ

- Fyzická nedostatečnost pak naopak bývá terčem posměchu a příčinou odmítnutí vrstevníky
- Kolem 10. roku nabývá fyzický růst dítěte nejvyšší intenzity.
- Děti v tomto věku bývají snadněji unavitelné, ale jejich síly se rychle regenerují.

VÝVOJ MYŠLENÍ A POZORNOSTI

- Mladší školní věk je obdobím střízlivého realismu.
- Dítě již dobře rozlišuje mezi fantazií a realitou.
- Realita jej velmi zajímá, což se projevuje i v jeho zájmech. Rádo se zabývá věcmi konkrétními, názornými. Obvykle ochotně pomůže s činnostmi, jež přinášejí viditelné výsledky – vyrábění nějakých věcí, vaření, opravování apod.

VÝVOJ MYŠLENÍ A POZORNOSTI

- Pozornost v tomto věku je již dostatečně zralá, aby ji dítě bylo schopno zaměřit (a udržet) i na méně zajímavý podnět, než jakým je hra (jak tomu bylo v předškolním věku).
- Zvyšuje se intenzita, stabilita i rozsah pozornosti.
- Díky schopnosti zaměřovat svou pozornost si školák dokáže lépe všímat detailů.

VÝVOJ MYŠLENÍ

- Myšlení dítěte školního věku se od myšlení předškoláka kvalitativně liší.
- Školák by již měl být ve svém myšlení schopen decentrace.

VÝVOJ MYŠLENÍ

- V 7 až 8 letech by mělo dítě zvládat klasifikaci a třídění předmětů alespoň podle dvou znaků.
- Mělo by si osvojit schopnost zahrnutí (inkluze – tedy zařazení prvku do třídy) a seřazení prvků podle nějakého pravidla (například od nejmenšího k největšímu).
- V poznávání světa a porozumění vztahům mezi věcmi by již mělo rozumět pravidlu konzervace (změnou viditelných znaků věci nedochází ke změně její podstaty) a reverzibility (vratnosti určitých změn).

VÝVOJ EMOCÍ

- Z hlediska vývoje emocí je pro mladší školní věk charakteristická především značná stabilita citů.
- Převládající pozitivní valence emocí
- Emoce v tomto věku mají spíše nižší intenzitu.

VÝVOJ IDENTITY

- Identita dítěte a jeho hodnocení sebe samotného je závislé na hodnocení okolí, zejména pak autorit (rodiče, učitelé)
- S postupujícím věkem a začleňováním se do kolektivu hraje stále důležitější roli hodnocení ze strany vrstevníků.
- Dítě přijímá a objevuje nové role a experimentuje s nimi.
- Do utváření identity a sebepoznávání též vstupuje introspekce

VÝVOJ MORÁLKY

- období striktního chápání morálky, pravidel a společenských norem a lpění na jejich dodržování
- později dítě přestane přejímat morálku autority nekriticky a striktně a začne do svého uvažování o morálnosti určitého chování zahrnovat i úmysl daného člověka a specifický význam konkrétní situace.

PROBLÉMY

- Podrobná znalost typického vývoje dítěte školního věku, jeho specifik a případných odchylek je podstatná zejména pro pracovníky pedagogicko psychologických poraden, školní a dětské klinické psychology, pracovníky dětských poradenských center.

PROBLÉMY

- Vyšetření školní zralosti dítěte, jehož závěr může být podkladem pro případný odklad školní docházky.
- Potřeba diagnostiky a nápravy příčin školního neúspěchu.
- Příčinou školního neúspěchu může být snížená úroveň rozumových schopností nebo nerovnoměrné nadání. Příčiny neúspěchu mohou být též mimointelektové, způsobené vývojově podmíněnými změnami nebo nepříznivým somatickým či psychickým stavem dítěte.